Scholae in Polonia

Cracoviense gymnasium 1781

"

Roztożenie nauk i godzin

w szkołach krakowskich r.

1781. św Anny

Kraków

1781

ROZŁOZENIE
NAUK i GODZIN
W SZKOŁACH KRAKOWSKICH

NA SZEŚCIU NAUCZYCIELOW

Z KTORYCH

NA KAŻDEGO PRZYPADA NA TYDZIEN GODZIN 20.

PODŁUG USTAW

PRZESWIETNEY KOMMISSYI

EDUKACYI NARODOWEY, OGŁOSZONYCH

ROKU 1781.

W KRAKOWIE

KOSZTEM JGNACEGO GREBLA BIBLIOPOLI J.K. MCi. i AKAD: KRAK: w DRUKARNI SEMINA: BISKU: AKADE:

JMIONA
RZĄDZCOW i NAUCZYCIELOW.

REKTOR M. JOZEF BOGUCICKI, S. Teologii Doktor, Historyi Kościelney w Głowney Szkole Professor.

Prefekt M. SEBASTYAN CZOHRON, Filozofii Doktor, Matematyki Professor.

Nauczyciel Wymowy M. FRANCISZEK MARCISZEWSKI.

Nauczyciel Matematyki M. JOZEF KROMER.

Nauczyciel Fizyki M. WOYCIECH JABŁONSKI.

Nauczyciel Moralney Nauki i Prawa M. WINCENTY KARCZEWSKI.

Nauczyciel Drugiey Klasy M. MICHAŁ KUBESZOWSKI.

Nauczyciel Pierwszey Klasy M. MARCIN FIAŁKOWSKI.

KLASSY.

GODZINY. NAUKI.

NAUCZYCIEL I. KLASSY.

PRZED POŁUDNIEM

W Poniedziałek, Srzodę i Piątek, od godziny 8. do godz: 10. w ſwoiey Klaſsie uczyć będzie Łaciny. *Nayprzod* dawać będzie Grammatykę Języka Polſkiego i Łacinſkiego, *powtore* tłomaczyć Wypisy Łacinſkie z Autorow, *potrzecie* naznaczać zdania lub powieści iasne, krotkie i pożyteczne do przekładania z polszczyzny na łacinę, i z łaciny na polszczyznę.

We Wtorek, Czwartek i Sobotę, od godz. 8. do godz. 10. dawać będzie Arytmetykę, stosuiąc się do poięcia Młodzi, i iak naypilnieyszey usilności przykładaiąc, aby w niey Uczniowie postępowali.

OD POŁUDNIA

We Srzodę, od godziny 2. do godz: 3. w Sobotę, od godz: 2. do godz: 4. Języka Łacińskiego, tym samym co i zrana sposobem, uczyć będzie.

W Poniedziałek i Piątek, od godz: 2. do godz: 3. uczyć będzie formowania Charakteru. Od godz: 3. do godz: 4. dawać będzie pierwsze wiadomości Historyi Naturalney, z właściwem mianowaniem w oyczystym ięzyku rzeczy zawieraiących się w troistym teyze historyi podziale.

W Srzodę, od godz: 3. do godz: 4. Moralną Naukę o obowiązkach między Rodzicami i Dziećmi zachodzących, dawać będzie.

W swey Szkole uczyć będzie na tydzień godzin 20.

NAUCZYCIEL II. KLASSY.

W swoiey Szkole tez same nauki, i tymze porząd-

rządkiem, co i w pierwszey, podług wydziału i porządku w Książkach Elementarnych przepisanego, dawać będzie.

W swey Szkole uczyć będzie na tydzień godzin 20.

NAUCZYCIEL WYMOWY

w czterech Klasach z przepisanemi sobie naukami przechodzący.

KLASSA III.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do trzeciey Klasy w Poniedziałek, Srzodę i Piątek. Dawać będzie od godz: 8. do godz: 10. trzecią część Grammatyki, tłomaczyć Wypisy Łacińskie z Korneliusza Neposa, Listy Cycerona i Pliniusza.

OD POŁUDNIA

W Sobotę, od godz: 2. do godz: 4. uczyć będzie Łaciny, tym iak wyżey sposobem.

W tey Klasie uczyć będzie na tydzień godzin 8.

KLAS-

KLASSA IV.

OD POŁUDNIA

Poydzie do czwartey Klaſsy w Poniedziałek i Piątek. *W Poniedziałek*, od godz: 3. do godz: 4. *w Piątek*, od godz: 2. do godz: 4. uczyć będzie Łaciny, tłomacząc Wypisy Łacińſkie z tychże co i wyżey Autorow, i daiąc cwiczenia się w Wymowie.

W tey Klaſsie uczyć będzie na tydzień godz: 3.

KLASSA V.

OD POŁUDNIA

Poydzie do piątey Klaſsy w Poniedziałek i Srzodę. *W Poniedziałek*, od godz: 2. do godz: 3. *w Srzodę*, od godz: 2. do godz: 4. na rok pierwszy: przekładać będzie wybrane mieyſca z Horacyusza, Juwenalisa &c. i mowy niektore w Wypisach wyznaczone. Na rok drugi: Wypisy w rozmaitym rodzaiu z Poetow Klaſsycznych, i mowy niektore.

W tey Klaſsie uczyć będzie na tydzień godz: 3.

KLASSA VI.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do szoſtey Klaſsy we Wtorek, Czwartek

tek i Sobotę. Dawać będzie od godz: 8. do godz: 10. wiadomości i uwagi o Wymowie i Poezyi, przekładaiąc wraz wybrane Mowy z Cycerona, Liwiusza, Sallustyusza, Tacyta, Kurcyusza, i List Horacyusza *de Arte Poëtica*.

W tey Klasie uczyć będzie na tydzień godz: 6.

NAUCZYCIEL MATEMATYKI.

w czterech Klasach z przepisanemi sobie naukami przechodzący.

KLASSA III.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do trzeciey Klassy we Wtorek, Czwartek i Sobotę. Uczyć będzie od godz: 8. do godz: 10. We *Wtorek*, powtorzy bieg Arytmetyki, we *Czwartek* i Sobotę, dawać będzie Geometryą tak, iżby w tym roku dokończył Rozd. XI. Książki Elementarney teyże nauki.

W tey Klasie uczyć będzie na tydzień godz: 6.

KLAS-

KLASSA IV.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do czwartey Klaſsy w Poniedziałek, Srzodę i Piątek. Uczyć będzie od godz: 8. do godz: 10. Powtorzy część Geometryi dawaną w trzeciey Klaſsie, nię rozdziałow porządkiem, ale biorąc rożne teorye, i w demonſtracyach onychże doprowadzaiąc do pierwszych początkow, z ktorych te wypływaią. To powtorzenie czynić się będzie bardziey przez wybadywanie i examinowanie Uczniow, niz przez ciągłe Nauczyciela wykładanie.

OD POŁUDNIA

Uczyć będzie czwartey Klaſsy w Poniedziałek, Srzodę i Sobotę. *W Poniedziałek*, od godz: 2. do godz: 3. we *Srzodę*, od godz: 3. do godz: 4. Algiebrę; *w Sobotę*, od godz: 2. do godz: 4. Geometryą dawać będzie. Przeydzie do dawania reszty pierwszey części Geometryi. Przyszedłszy do drugiey części, łączyć do Geometryi Algiebrę z przyzwoitem pomiarkowaniem będzie, daiąc Algiebryczney nauce dwie godziny na tydzień, a tak miarkuiąc, zeby zupełnie całą Geometryą w tey Klaſsie dokończył; Algiebrę zaś az na zagadnieniu drugiego ſtopnia zakończy.

W tey Klaſsie uczyć będzie na tydzień godz: 10.

KLAS-

KLASSA V.

OD POŁUDNIA

Poydzie do piątey Klafsy w Piątek. Pierwfzego i drugiego roku, od godz: 2. do godz: 4. uczyć będzie Algiebry, tym porządkiem i wydziałem, iaki się wyznaczy w famey Książce Elementarney, aby się Lekcye Algiebry, zgadzały z Lekcyami Fizyki.

W tey Klafsie uczyć będzie na tydzień godz: 2.

KLASSA VI.

OD POŁUDNIA

Poydzie do szoftey Klafsy w Poniedziałek i Srzodę. *W Poniedziałek*, od godz: 3. do godz: 4. *w Srzodę*, od godz: 2. do godz: 3. Logikę dawać będzie.

W tey Klafsie uczyć będzie na tydzień godz: 2.

NAUCZYCIEL FIZYKI.

w czterech Klafsach z przepisanemi sobie naukami przechodzący.

KLAS-

KLASSA III.

OD POŁUDNIA.

Poydzie do trzeciey Klaſsy w Srzodę i Piątek. *W Srzodę*, od godz: 2. do godz. 3. wykładać będzie Wypisy z Autorow Łacinſkich do Ogrodnictwa ſtosowane. *W Piątek*, od godz: 2. do godz: 4. dawać będzie Hiſtoryą Naturalną o Ogrodnictwie.

W tey Klaſsie uczyć będzie na tydzień godz: 3.

KLASSA IV.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do czwartey Klaſsy we Wtorek i Czwartek. Uczyć będzie od godz: 8. do godz: 10. We *Wtorek*, dawać będzie Hiſtoryą Naturalną o Rolnictwie z Wypisami z Autorow do teyże Hiſtoryi. We *Czwartek*, wykład wſtępu do Fizyki, z pierwſzemi ogolney Fizyki oddziałami, podług wyznaczenia onychże w Książce Elementarney. Zabawi się na ogolnych prawach biegu, ciężkości i mocy, albo siły poruszaiącey.

W tey Klaſsie uczyć będzie na tydzień godz: 4.

KLAS-

KLASSA V.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do piątey Klassy w Poniedziałek, Srzodę, Piątek i Sobotę. *W Poniedziałek, Srzodę i Piątek*, od godz. 8. do godz. 9. dawać będzie Fizykę. Od godz. 9. do godz: 10. na rok pierwszy: Wypisy z Pliniusza do Historyi Naturalney o Zwierzętach stosowane, na rok drugi. Historyą Naturalną o Rzeczach kopalnych. Przez dwa lata odbędzie bieg Fizyki w ten sposob: izby zadna iey część nie minęła tak pierwszoletnich iako i drugoletnich Uczniow.

OD POŁUDNIA

Uczyć będzie piątey Klassy w Poniedziałek i Sobotę. *W Poniedziałek*, od godz: 3. do godz: 4. na rok pierwszy: dawać będzie Historyą Naturalną o Zwierzętach uzytecznych w gospodarstwie, handlu, rękodziełach, o Pszczołach, Jedwabnikach &c. wyprowadzaiąc pozytek tak ogolny dla kraiu, iako szczegolny dla Obywatelow z darow Opatrzności. Na rok drugi: Historyą Naturalną o Rzeczach Kopalnych, i Wypisy z Pliniusza do nichze stosowane. *W Sobotę*, od godz: 2. do godz: 4. na rok pierwszy: dawać będzie Historyą Naturalną o Zwięrzętach, na rok drugi: wiadomości o zachowaniu Zdrowia, i Wypisy z Cęlsa.

W tey Klassię uczyć będzie na tydzień godz: 11.

KLAS-

KLASSA VI.

OD POŁUDNIA.

Poydzie do szostey Klassy w Poniedziałek i Srzodę. *W Poniedziałek*, od godz: 2. do godz: 3. w *Srzodę* od godz: 3. do godz: 4. dawać będzie Historyą Kunsztow i Rzemiosł; Wypisy z Pliniusza o starozytnych Kunsztach i Rzemieslnikach.

W tey Klassie uczyć będzie ną tydzień godz: 2.

NAUCZYCIEL MORALNEY NAUKI i PRAWA

W czterech Klassach z przepisanemi sobie naukami przechodzący.

KLASSA III.

OD POŁUDNIA.

Poydzie do trzeciey Klassy w Poniedziałek i Srzodę. *W Poniedziałek*, od godz: 2. do godz: 3. dawać będzie Dzieie Assyryiskie i Perskie z Geografią. Od godz: 3. do godz: 4. dawać będzie

dzie Moralną Naukę o przyſtoynym obcowaniu iednego z drugim; łącząc nieodſtępnie wprawę Młodzi w dobre obyczaie, to ieſt postępowanie ſobie we wſzyſtkiem podług prawideł ludzkości i ſprawiedliwości. *W Srzodę*, od godz: 3. do godz: 4. dawać będzie Wipisy Łacińſkie ſtosuiące się do Dzieiow i Moralney Nauki.

W tey Klaſsie uczyć będzie na tydzień godz. 3.

KLASSA IV.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do czwartey Klaſsy w Sobotę. Dawać będzie od godz: 8. do godz: 9. Dzieie Greckie z Geografią. Od godz: 9. do godz: 10. Moralną Naukę z Prawem Natury.

OD POŁUDNIA

W Srzodę dawać będzie od godz: 2. do godz: 3. Wypisy z Aútorow Łacinſkich ſtosuiące się do Dzieiow i Moralney Nauki.

W tey Klaſsie uczyć będzie na tydzień godz: 3.

KLASSA V.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do piątey Klaſsy we Wtorek i Czwartek

tek. We *Wtorek*, od godz: 8. do godz: 10. we *Czwartek* od godz: 8. do godz: 9, na rok pierwszy: dawać będzie Moralną Naukę, Prawo Ekonomiczne i Polityczne. Na rok drugi: Dzieie Rzymskie z Geografią. Od godz: 9. do godz: 10. na rok pierwszy: dawać będzie Wypisy do Moralney Nauki, na rok drugi: Wypisy do Dzieiow stosowane.

W tey Klasie uczyć będzie na tydzień godz: 4.

KLASSA VI.

PRZED POŁUDNIEM

Poydzie do szostey Klasy w Poniedziałek, Srzodę i Piątek. Dawać będzie od godz: 8. do godz: 10. Moralną Naukę, Prawo Narodow i Kraiowe.

OD POŁUDNIA

Uczyć będzie szostey Klasy w Piątek i Sobotę. *W Piątek*, od godz: 2. do godz: 4. dawać będzie Dzieie Narodowe z Geografią. *W Sobotę*, od godz: 2. do godz: 3. Moralną Naukę i Prawo. Od godz: 3. do godz: 4. Wypisy do Moralney Nauki i Prawa stosowane. Czytanie Historyi Powszechney, zostawia się domowey zabawie Uczniow VI. Klasy. Kierować tem czytaniem, sprawę z niego odbierać, do tegoż Nauczyciela należeć będzie.

W tey Klasie uczyć będzie na tydzień godz: 10.

NA-

NAUCZYCIELE

Zaczynać będą Szkoły tak ranne iako i poobiednie od wezwania Ducha S. odmawiaiąc *Veni Sancte Spiritus*. Na końcu Szkoł poobiednich odmowią z uczniami Psalm *De profundis* z modlitwą *Deus veniæ largitor*.

Rozpoczynaiąc kazdą naukę, w kazdey oneyze części, przełozą iaśnie Ucniom swoim, na co się ona w zyciu ich przyda, aby dać im poczuwać smak z powiększania wiadomości, iżby sami lubili naukę, z ochotą i wesołością się do niey przykładali; ktore przełozenie na końcu teyże nauki powtorzone będzie.

Poniewaz we czterech Klassach, czterech Professorow z przepisanemi sobie naukami z iedney do drugiey przechodzić będą, a kazdy kompozycye i ćwiczenia do swoiey nauki stosuiące się wyznaczać ma, dla ochrony wszelkiego w tey mierze zamieszania ustanowiono. Nayprzod, aby kompozycye i cwiczenia tylko na niedziele i dni rekreacyine wyznaczane były, potym aby Professor Nauki Moralney i Prawa, do takowego wyznaczenia miał Niedzielę; Nauczyciel Fizyki Czwartek; Nauczyciel Matematyki następuiącą Niedzielę. Toz dalszą koleią zacznie Nauczyciel Moralney we Wtorek; i ta przez całoroczny bieg utrzymywana będzie.

NA-

NABOŻENSTWO

Mſza Studentſka codzień zaczynać się będzie o kwadransie na osmą. O siodmey zrana dany będzie znak dzwonkiem ſzkolnym, za ktorym o kwadransie na osmą znaydować się powinną wſzyſtka Młodź Szkolna z Dyrektorami, na Mſzy w Kościele Akademickim S. Anny. Na tey Mſzy, iako i przy Kommuniach i innych nabożeńſtwach, odmawiać będą Nauczyciele i Uczniowie powinni modlitwę im podaną, za tych wſzyſtkich tak żywych iako i umarłych, ktorzy się do dobra Edukacyi Narodowey, fundacyami, dobrodzieyſtwy, pracą i ſtaraniem przyłożyli. Po Mſzy reſzta czasu do oſmey, łożona będzie na oddanie ſprawy z lekcyi Decurionom na to wyznaczonym.

W każdy miesiąc ſpowiedać się maią Uczniowie, na co wyznaczaią się naſtępuiące Swięta. *W Pazdzierniku* S. Jan Kanty, *w Liſtopadzie* S. Staniſław Koſtka, *w Grudniu* Niepokalane poczęcie Nayśw: Panny, *w Styczniu* Nowy Rok, *w Lutym* Nayśw: Panna Gromniczna, *w Marcu* S. Kazimierz, *w Kwietniu* lub przy końcu Marca Spowiedz Wielkanocna, *w Maiu* S. Staniſław Biſkup, *w Czerwcu* S. Piotr i Paweł, *w Lipcu* oſtatnia niedziela przed zakończeniem Szkoł. Częſtsze do Swiętych Sakramentow przyſtępowanie, ſzczegolnemu każdego nabożeńſtwu zoſtawia się z poradą rządzcy ſumienia.

W wiel-

W wielkim tygodniu w Poniedziałek Wtorek i Srzodę poprzedzaiące Kommunią Wielkoczwartkową, schodzić się będą Uczniowie na godzinę rano i po południu do Oratorium. Tam przekładane im będą uwagi stosowane do zebrania się w siebie samego, do przypomnienia powinności Chrześciańskich, do roztrząśnienia sumienia i poprawy obyczaiow.

Nauka Chrześciańska co niedziela i święto od dziewiątey do połdziesiątey dawana będzie tym sposobem i porządkiem. Uczniowie dwoch pierwszych Klass, w swoichże Klassach i od swoich Nauczycielow, brać będą początki Wiary, i wykład historyi Religii, to iest starego i nowego testamentu. Zacząwszy zaś od trzeciey Klassy, uczniowie bywać powinni na Kazaniach w tez same dni i godziny, ktorych młodszym Nauka Chrześciańska dawana będzie. W te zaś dni świąteczne, ktore na Uroczystość Patronow Szkoły i spowiedzi miesięczne wyznaczone są, wszystkich Klas Uczniowie Kazania słuchać maią. W czasie adwentu i wielkiego postu, wyzsze też Klassy procz słuchania zwykłych Kazań, powinni będą znaydować się na Katechizmach i Naukach Chrześciańskich w godziny wyznaczone od Kaznodziei maiącego dawać tez Katechizmy: a to dla odnowienia onych pamięci, aby sposobnieyszemi byli młodszych zwłaszcza dyrektorowie w tey nauce dopilnować.

W niedziele i święta, wszyscy Uczniowie, całe Zgromadzenie Nauczycielskie,

wſzyſcy Dyrektorowie, od oſmey do dziewiątey przytomni będą zwyczaynemu Szkołom naſzym Nabozeńſtwu w Oratorium. Potem ſkończonem, iedni poydą do Klaſs na Naukę Chrześciańſką, drudzy do Kościoła na Kazanie.

DYREKTOROWIE

Prefektowi podlegli będą, we wſzyſtkich Szkolnych i dyrektorſkich powinnościach. Bez niego, ani podeymować się domowego uczniow dozoru, ani odſtępować onego nie mogą; z nim się znosić, iego rady zasiągac, iego ułozeń co do wewnętrznego w domu rządu ſłuchać powinni. Co miesiąc oddawać mu będą ſprawę na piśmie, wyrazaiąc imiona, klaſsy, poſtępek w naukach, ſprawowanie się co do obyczaiow, ſtan zdrowia uczniow ſwoich. Powinni iako naypilniey powtarzać z Dziećmi Lekcye Szkolne, i nigdy tego powtarzania po kazdey Szkole nieopuſzczą. Maią z Uczniami tak domowemi, iako i dochodzącemi, poſtępować na rozum i poięcie, wybadywania przyzwoite i zręczne czynić o tem wſzyſtkiem, co ſłyſzeli w Szkole, co czytali, czego się uczyli, wprawuiąc ich aby iednę naukę, iedną prawdę z roznych ſtron baczyć i poznawać umieli.

Straż nieodſtępna dzieci, iſtotną ieſt dyrektora powinnością. Odchodzić z domu nie będzie, chyba z konieczney potrzeby, i to bardzo rzadko, naznaczywszy Uczniom albo robotę, albo rozrywkę iaką, ſtosuiąc się do ogolnego

ro-

rozłozenia czasu. Odprowadzać ich do Szkoły, do Kościoła, na przechadzki, i tam być z innemi przytomny powinien, wyiąwszy czas swoich lekcyi. Tych zaś Uczniow, ktorzy przyłączeni tylko do innych, nie w iednymze z nim domu mieszkaią, nawiedzać czasami będzie.

REKREACYE

Dyrektorowie z Uczniami w dni rekreacyine na rozrywkę wychodzić powinni. Starać się ieszcze maią, aby kazdego dnia Szkolnego, ile mozności na wolnym powietrzu, zwłaszcza po obiedzie i wieczorem zabawiali się, a kiedy tego pora niedozwoli, rozne cwiczenia i rozrywki odbywali w domach.

Pod czas rekreacyi i wakacyi, ćwiczenia sił, gry, rozrywki, cały czas zabierać powinny, miarkuiąc wszystko rostropnością, przez wzgląd okoliczności, wieku, rownych lub nierownych sił dzieci, zdrowia, przeszłego wychowania &c. Takowe zaś ćwiczenia i gry, do mocy, szykowności, zręczności i szybkości ciała, do męstwa i odwagi pomagaiące, nayprzyzwoitsze zdaią się te: gra wpiłkę z ubieganiem się i zywem obracaniem; palon czyli gra w duża piłkę; ciskanie zręczne kamieni na wodę; gonitwy do pewnego kresu, wyprzedzanie się na wzgorki i przykre mieysca; potykanie się w palcaty, ieżdzenie na koniach, rozmierzanie ogrodow, pol, mieysc do przystępu trudnieyszych i tym podobne.

Za godne ſzlacheckiey Młodzi poczytać się powinny cwiczenia takowe, ktore obrotow Zołnierſkich w ciągnieniu, ſzykowaniu, dobywaniu, i bronieniu iakiego mieysca naſladuią. Nic bardziey do wpoienia męſtwa, mocy duſzy, ſzlachetney wielkomyslnosci i ducha ſtarodawnego rycerſtwa nie pomoze, iako takowa młodzi zaprawa. W niey roſtropnie kierowani, nauczą się rozeznawać bezrozumne iunactwo od prawdziwego męſtwa i waleczności; zawczasu przekonani zoſtaną o tey prawdzie, i do uiſzczenia iey przygotuią się; iz kazdy obywatel we wszyſtkich kraiach ale oſobliwie w Rzeczypoſpolitey żołnierzem, to ieſt obrońcą Oyczyzny ſwoiey być powinien, nieoglądaiącym się na płacę, lez idącym torem ſprawiedliwości i honoru. A iako przełozeni i dozorcy nad edukacyą w zwyz wymienzonych cwiczeniach i rozrywkach, bronić iak naypilniey maią wſzelkich zdrad, podſtępow, napaſtowania, przewodzenia mocnieyſzych nad ſłabszemi, okazywania junactwa i zuchwalſtwa, gdy się zaś co takowego przytrafi ſurowo karać; tak z drugiey ſtrony wielce pomoze, kiedy nie lękliwych, nie delikatnych, odwaznieyſzych i zwycięzcow w grach i cwiczeniach, iawnie bez ponizenia nikogo pochwalać, na czele innych w podobnych rozrywkach ſtawiać, drugich do ſławienia wierſzem wygraney ſpołucznią zachęcać będą.

EXAMINA i POPISY

W kazdym miesiącu wszyscy Uczniowie

wie examina szczegolne, a na początku Lipca examen z całorocznego postępku odprawiać będą. Po ogolnym z całego roku examinie nastąpi Popis publiczny tych tylko Uczniow, ktorzy znaczniey się nad innych w iakieykolwiek nauce z pożytkiem okazali.

CZAS WOLNY OD NAUK i SZKOL OTWARCIE.

Wakacye dwomiesięczne będą. Zaczną się dnia 25. Lipca, a skończą się dnia 28. Września. Na te pierwey roziezdżać się ani pozniey z nich powracać Młodź Szkolna nie powinna. Otwarcie Szkoł dnia 29. Września uroczystym odprawi się sposobem. W ten czas czytani będą Uczniowie, ktorzy na promocyą do wyzszych Klass zasłuzyli.

Ktoby z Uczniow na Swięta wyiechał, ten odesłany do nizszey Klassy będzie; za powtornem zaś wyiechaniem, mieysce w Szkołach utraci. Za wczesny na wakacye wyiazd, lub opozniony powrot; zostanie się w dawney Klassie przez czas w proporcyi opoznienia, i poty do wyzszey przypuszczony nie będzie, poki examinu z opoznionych w teyże wyzszey Klassie lekcyi, a prywatną pilnością nadgrodzonych nie odprawi. Doświadczenie uczy, iż takowe w biegu nauk, choć krotkie á częste przerwy postępkowi w nich niezmiernie szkodzą, ciąg i osnowę lekcyi psuią, koszta Rodzicow i pra-

ce Nauczycielow zawodzą, ze z siedmioletniego rachowania szkolnego przeciągu, dwie części łozonego w samey rzeczy na uczenie się czasu, liczyć nie mozna.

METROWIE

Języka Francuskiego i Niemieckiego

Uczący się Językow, na trzy części podzieleni będą, to iest: Poczynaiących, Postępuiących, i Doskonalących się.

PRZED POŁUDNIEM

Dawać będą publiczne tych Językow Lekcye. *Poczynaiącym:* w Poniedziałek, Srzodę, Piątek i Sobotę, od godz: 10. do godz: 11. *Postępuiącym:* we Wtorek i Czwartek.

OD POŁUDNIA

Postępuiącym: w Poniedziałek i Sobotę, od godz: 1. do godz: 2. *Doskonalącym się:* w Poniedziałek, Srzodę, Piątek i Sobotę, od godz: 4. do godz: 5.

Uczyć będą na tydzień godz: 12.

METR

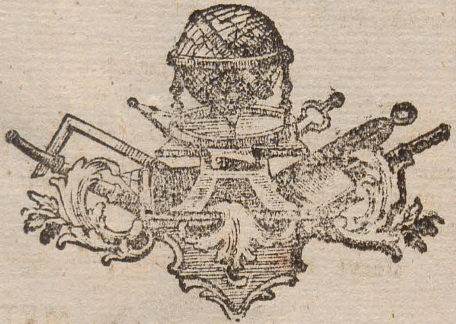
METR RYSUNKU

OD POŁUDNIA

Dawać będzie swoię naukę w dni rekreacyine, to iest: we Wtorek i Czwartek. W zimie od drugiey do połczwartey, w lecie od czwartey do połszostey.

Uczyć będzie na tydzień godz: 3.

Tym nauk, dozoru i starań tokiem, dawana Młodzi w Szkołach Narodowych Edukacya, zdolna będzie dać Społeczności cnotliwego człowieka, Oyczyźnie oświeconego obywatela, Religii dobrego chrześcianina.

MOWA
M. SEBASTYANA CZOHRONA
SZKOŁ KRAKOWSKICH PREFEKTA
MIANA
W DZIEN OTWARCIA SZKOŁ

PRZED CZYTANIEM UCZNIOW DO WYŻSZYCH KLASS PRZENIESIONYCH

ROKU 1781.

DNIA 29 WRZESNIA.

Przezacna Młodzi Narodowa, pełni naywiększych nadziei Synowie, ſtaraniu naſzemu powierzeni.

PRZEŚWIETNA KOMMISSYA EDUKACYINA, ktorą winniśmy naytroſkliwszemu o wychowanie Kraiowey Młodzi, mądrego i łaſkawie nam panuiącego KROLA ſtaraniu; iedna ieſt z naygorliwszych o dobre obyczaie, cnotę poczciwość, i wasz z nauk pożytek. Poznaie to każdy kochaiący Oyczyznę, i oświecony Obywatel, z ułożeń i rozrządzeń Jey, do tego końca poczy-

nionych. Wy sami naybliżey doświadczacie tego, z przepisanego od niey Instrukcyi Publiczney sposobu, ktory nie tylko wpaia w umysły i serca wasze, prawdy i nauki Religii, ale tez uczy was być zdolnemi do wszelkich stanow, i do dalszych nauk tymze stanom właściwych; co samo czyni Młodziez Narodową nayzdolnieyszą służyć Oyczyznie.

Winniście Jey, za ten nieustanny około wydoskonalenia waszego dozor, żywą i nieśmiertelną wdzięczność. Ta wdzięczność, czyliż nie w tem nayuroczyściey oświadczona być może, gdy wszystkie do tego zwrocicie siły i chęci, ażeby nabytemi w Szkołach Publicznych, a na wiek dalszy przydatnemi światłami, zarabiać na przyszłe swoie uszczęśliwienie przez cnotę, i być w czasie pożytecznemi przez naukę?

Tey tak miłey, i tak słodkiey nadziei, piękne ci wszyscy iuż rzucili nasiona, ktorzy przez pilność w naukach, przez przystoyność w obyczaiach, przez pracowite i dokładne przygotowanie się na Publiczny Popis, przez wybornie czynione z nauk swoiey klasie przepisanych, á przyszłemu przeznaczeniu swoiemu potrzebnych, na tem mieyscu odpowiedzi; uczynili honor znakomity, Sobie, Rodzicom, Szkołom, Rządzcom, Nauczycielom. Jawnie oni przekonywaią wszystkich, iz się staną zdatnemi do swoiego powałania, że unikną biedy, ucisku, i nędzy do niewiadomości przywiązaney, i nie wydadzą się na niebespieczeństwo tysiącznych błędow szkodli-

wych powszechności narodowey. Terazniejszy nauk publicznych układ, powszechne dobro za cel iedynie maiący, kierować ich będzie w życiu prywatnem i publicznem do zupełnego wykonania, co powinien człowiek, chrześcianin, i obywatel wykonać w Społeczności.

Uczniowie tacy słuszne maią prawo do chwały i nadgrody szkolney, ktora iest zadatkiem przyszłego ich szczęścia, a o ktorą się oni codziennie i szlachetnie ubiegali. Trzeba Szkołom uwielbiać takich Uczniow, trzeba Rodzicom i Kraiowi winszować takich Synow. Szacunek ten rownie uczącym, iak uczącym się miły, nie minie was nigdy bogatych lub ubogich Rodzicow godni Synowie, ktorzyście przez rok cały gorliwie wypełniali obowiązki tyczące się waszego stanu; ktorzy w przeciągu nauk, nie czem innem chcieliście się dystyngwować, i wynosić się iedni nad drugich, tylko przez samą cnotę; wiedząc doskonale, że prożna i nikczemna iest wszelka inna dystynkcya, iezeli iey matką nie iest cnota.

Szkoły te Nawodworskie, dla ktorych mieliście sobie za nayuroczystszą powinność być ozdobą, wypłacać wam się zawsze będą słodką pamięcią.

W Rodzicach waszych, wzrastać będzie co raz większe ku wam przywiązanie, ktore nie tylko, ich pobudzać będzie do hoynego nakładu na dalszą Edukacyą, ale tez do obsypywania i

bogacenia was nieustannie błogosławieństwem Rodzicielskiem.

Rządzcy Szkoł, dla ktorych przez waszą dobroć i powolność staraliście się nie być w niczem przykremi, dadzą wam takie świadectwo, ktore was przed wszystkiemi upoważniać, i do wszystkiego wam pożytecznego drogę torować będzie.

Nauczyciele wasi, ktorych pracowite około was trudy i starania, uwieńczyliście odniesionemi szczęśliwie z nauk pożytkami, nie insze do Prześwietney Kommissyi nad Edukacyą Narodową przełozoney, prześlą o was zdanie, tylko to, zeście w naukach byli pilnemi, w obyczaiach chwalebnemi, korzystaiącemi z Jnstrukcyi Publiczney; zeście się w Szkołach tak sprawowali, iak przystoi na rozumnego, zacnego i poczciwego człowieka.

Piękna to iest chwała Przezacna Młodzi, w kwitnącym ieszcze wieku, zarobić sobie na to zalecenie i szacunek, ktory nawet ludzi dorosłych wielce zdobi, i szczęśliwemi czyni. Niemasz większey dla Oyczyzny i Rodzicow pociechy, iako gdy maią Synow i słyszą o nich, iż nadaremnie nie trawią młodego wieku, drogiego czasu, i kosztu na siebie łozonego; iz się staraią podobać Bogu i ludziom; usiłuią przez oświecenie swoiego rozumu, i kształcenie swoiego serca, być dobremi Chrześcianami, i pożytecznemi Obywatelami.

Jzaliż

Jzaliż nie takiemi być pragną ci wſzyſcy, ktorzy publiczne cnoty ſwoiey, chęci do nauk, i odniesionego z nich pozytku, przed powaznem Gości Zgromadzeniem, na tem mieyſcu dali dowody? Jzaliż mowię, nie takiemi ci będą wſzyſcy, ktorzy pracą, ſtaraniem, i usilnością łozoną około umieiętności Klaſsie ſwoiey przepisanych, zaſłuzyli ſobie od ſwoich Nauczycielow, na tę ſzacowną chwałę i nadgrodę, aby mieli wolność poſtąpienia do wyzszey Szkoły, do wyzszych nauk, i być prędzey zdatnemi i pozytecznemi dla kraiu.

Wſzyscy podobno życzycie sobie tego podwyższenia i tego ſzczęścia, nie wszyscy iednak ſpodziewać go się powinni: bo wſzyſtkim iednakich zaſług powinſzować nie mozna. Jezeli więc nie wſzyſcy rowną około nabycia świateł łożyli pracę, pilność i ochotę; moznaż tego wyciągać, aby wſzyſcy rowney nadgrody, chwały, i ſzacunku uczeſtnikami zoſtali? Jezeli nie w kazdego ſercu ten ſzlachetny punkt honoru, i ta ſprawiedliwa miała mieyſce gorliwość, aby nie być podłego umyſłu człowiekiem, niedbaiącym zupełnie o światła ſwoiemu przeznaczeniu nieuchronnie potrzebne, ſtosuiącym się do nagannych i śmiechu tylko godnych uprzedzeń: ale raczey usiłuiącym przez wſzyſtkie ſposoby, podnieść się i poſtąpić do pożytkowania z dalſzych nauk, ktore zdobią, i czynią ludzi w towarzyſtwie; moznaz nie pokrzywdzić ſprawiedliwości, ktora ieſt duſzą ludzkiego społeczeńſtwa, przyczyną dobrego w nim rządu, i zrzodłem uſzczęśliwienia człowieka.

Mo-

Możnaż mowię, nie przytłumić iſkierek cnoty, i niezrazić ſzlachetney w uczących się emulacyi; gdyby Nauczyciele, poczciwego, pilnego, wypełniaiącego gorliwie obowiązki ſwoie, nieprzerwanie do szkoł chodzącego, z nauk korzyſtaiącego, na karę lub naganę nie zaſługuiącego nigdy ucznia: rownie z tym, co tylko niekiedy zaglądał do szkoły, co zarabiał na podłe i nikczemne imię włoczęgi, co zadnego na właſne dobro, i na ſwoy honor nie miał względu, co przez gorſzące ku przepiſom szkolnym wykroczenia, przez oſtatnią gnuſność, i pełne hańby z nauk niekorzyſtanie, zacność człowieka, imie Rodzicow, osobę ſwoię zawſtydzał i upodlał; co iawną ſtratę publicznego koſztu, Rodzicielſkiey teſkliwości, wſtyd Szkołom, boleść Rządzcom i Nauczycielom ſprawował; gdyby mowię Nauczyciele, tego gatunku ucznia, ſzkolną chwałą, zaletą, i nadgrodą zaſzczycali.

Godni zaiſte tego zaſzczytu pierwsi, bo odpowiadaią powſzechnemu życzeniu; niegodni są drudzy, bo zawodzą ſwoie i kraiowe nadzieie. Pierwsi zaſłuzyli ſobie ſprawiedliwie od Prześwietney Kommiſsyi Edukacyiney na trwały i gruntowny ſzacunek, i na ten, ktory dnia dzisieyſzego iuz się ſkończył, ośmioniedzielny po pracy ſpoczynek; od Rządcow na wzgląd i poſzanowanie; od Nauczycielow na miłosć i promocyą. Jnni zaś nie co innego maią odebrać w korzyści, tylko iawny wſtyd, i wewnętrzną nieſpokoyność. Do pierwſzego rzędu nalezą ci wſzyſcy, ktorzy mi są w kata-

logach

logach podani, dla oznaymienia każdemu ſwey promocyi; a ktorych ia inaczey czytać nie mogę, tylko z uſzanowaniem ich imienia i cnoty. Do drugiego rzędu należą owi, ktorzy iako ſtalisię niegodnemi przeprowadzenia do wyższey Klaſsy; tak dla kary, żadney na tem mieyscu nie uſłyszycie odemnie ich imienia wzmianki. Wszędzie tym rzeczy idą tokiem, że praca i cnota zaſługuie na chwałę; a wyſtępek i gnuſność odbiera karę.

Scholae in Polonia

Kalisziense gymnasium.

Popis publiczny Uczniów Kaliskiego Korpusu

Kadetów 1817 r.